

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar na konferenci Ženske, mir in varnost

Priština, Republika Kosovo, ponedeljek, 15. april 2024

Velja govorjena beseda.

*Spoštovana predsednica Osmani Sadriu,
Spoštovani predsednik Begaj,
Spoštovani predsednik vlade Xhaferi,
cenjeni gostje,
gospe in gospodje!*

Gospa predsednica,

dovolite, da se vam zahvalim za povabilo, naj govorim na tem pomembnem forumu. Z velikim veseljem pozdravljam ustanovitev regionalnega Centra odličnosti za ženske, mir in varnost na Kosovu, ki naj bi jo kmalu podpisali. To je odlična novica, saj se je žal vedno bolj treba osredotočati na ženske v zvezi z vojnami, nasiljem in konflikti. Še huje, zaskrbljujoče novice z Bližnjega vzhoda nas opozarjajo, da resnično živimo v nevarnih časih. Za mir in varnost se moramo zdaj boriti na vseh ravneh, zato ta konferenca ne bi mogla biti bolj pravočasna. Hvala, Vjosa, za pobudo.

Gospe in gospodje, splošne razmere so vse prej kot dobre. Vse bolj me skrbi položaj žensk in deklet po vsem svetu. Kamor koli pogledamo, je neenakost med spoloma žalostna, a očitna značilnost naše civilizacije. V poročilu Organizacije združenih narodov Ženske iz leta 2018 je med drugim navedeno, da so ženske pogosto prve, ki stradajo, kadar gospodinjstva nimajo dostopa do zadostne količine hrane.

Dekle, ki se rodi v revnem gospodinjstvu in je prisiljeno v zgodnjo poroko, je izpostavljeno večjemu tveganju, da bo opustilo šolanje, prezgodaj rodilo, imelo zaplete pri porodu in doživelo nasilje v družini. Deklica, ki se rodi v revščini, praktično nima možnosti, da bi ji pobegnila.

Glede na ta dejstva ne moremo pričakovati, da bo enakost spolov dosežena v bližnji prihodnosti. Tudi majhen napredek do leta 2030 bo verjetno veljal za uspeh, vendar ga ne smemo proslavljati. Glede na to, koliko sredstev je vloženi v prizadevanja, da bi ženskam zagotovili večjo vlogo na vseh področjih življenja, se lahko zgodi, da enakosti spolov ne bomo dosegli niti do leta 2130. Če opazujemo grozljive posledice političnih, gospodarskih in varnostnih dogodkov za ženske in dekleta po vsem svetu, lahko sklepamo, da se razmere še poslabšujejo. Pomislite na trenutni položaj žensk, deklic in dečkov v Siriji, Jemnu in Sudanu. Pomislite na položaj žensk in deklet v Afganistanu: tragična zgodba o hitrem in brezobzirnem odvzemu pravic, ki so bile pridobljene in potem spet izgubljene. Spomniti se moramo tudi ukrajinskih žensk. Zaradi ruske agresije na Ukrajino so številne med njimi postale begunke, žrtve spolnega nasilja v spopadih ali pa se ta trenutek borijo za svojo domovino na fronti. Končno, nikakor pa ne nazadnje, moramo pomisliti na ženske na območju Gaze, od katerih so mnoge izgubile vse: mir, varnost, zavetje, hrano, vodo in številne od njih, celo na tisoče, življenja.

Naš pristop k vlogi, potrebam in zaščiti žensk v konfliktih in krizah je program Ženske, mir in varnost, kot je opredeljen v desetih resolucijah Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov. Prepričani smo, da je polno, enakopravno in smiselno sodelovanje žensk in moških ključ do uspeha pri prizadevanjih za doseg trajnostnega in vključujočega miru, stabilnosti in razvoja. Vendar bodimo iskreni: v skoraj 25 letih, kolikor je minilo, odkar je Varnostni svet sprejel prelomno Resolucijo 1325, nismo doživeli takšnega napredka, na kakršnega smo takrat upali. Vprašati se moramo: Zakaj pravzaprav? Kaj zavira napredek pri programu Ženske, mir in varnost?

Moj odgovor, gospe in gospodje, je pomanjkanje vključenosti. Enak odgovor velja za vprašanje, zakaj je toliko mirovni procesov neuspešnih. Dokler popolna družbena vključenost, zlasti žensk, ne bo samoumevna, mirovni procesi ne bodo niti stabilni niti se položaj žensk in deklet ne bo bistveno izboljšal. To velja tudi za številna druga vprašanja, ki so povezana s socialnimi problemi, kot so podnebne spremembe.

Iz teh razlogov Slovenija v mednarodnih odnosih vodi feministično zunanjo politiko. Kot nestalna članica Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov vsa vprašanja na dnevnem redu Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov obravnavamo z vidika spola. Seveda je program Ženske, mir in varnost ena od naših prednostnih nalog pri delu Sveta. Vidik spola vključujemo tudi v druge dokumente Varnostnega sveta. To velja za geografske ali tematske dokumente, na primer za agendo o podnebjju, miru in varnosti, vodi ali kibernetiki varnosti. Slovenija se zavzema za polno, enakopravno in smiselno sodelovanje žensk pri ukrepih za krepitev miru na področju okolja, podnebne varnosti in upravljanja voda. V zvezi s tem naj na kratko predstavim nekatere elemente slovenske feministične zunanje politike, ki bi lahko bili pomembni za razprave na tem pomembnem srečanju.

Prvič, odločno obsojamo vsakršno spolno nasilje, povezano s konflikti. Ogabna je uporaba posilstva kot vojne taktike ali sredstva za zatiranje in ustrahovanje. Takšni zločini ne smejo ostati nekaznovani.

Drugič, veliko pozornosti je treba nameniti nekaznovanosti, ki ji mora slediti odločno ukrepanje. Če nasilje nad ženskami ostane nekaznovano, to spodbuja nadaljnje izvajanje spolnega nasilja, povezanega s konflikti. Mednarodno pravo predvideva kaznovanje storilcev in ukrepe odvrčanja, da se takšna kazniva dejanja ne bi ponavljala.

Tretjič, pravica za žrtve spolnega nasilja, povezanega s konflikti, mora biti prednostna naloga na svetovni ravni. Zato Slovenija že dolgo podpira prizadevanja za boj proti nekaznovanosti. Še posebej smo ponosni na Ljubljansko-haaško konvencijo, ki jo šteujemo za posebej pomemben instrument v boju proti nekaznovanosti. Konvencija, ki je bila februarja odprta za podpis, obljublja bistveno izboljšanje sodelovanja med državami pogodbenicami pri preiskovanju in pregonu najhujših mednarodnih kaznivih dejanj. Vse države pozivamo, naj podpišejo in ratificirajo konvencijo, saj bi to prispevalo k svetovnemu boju proti nekaznovanosti.

V vseh državah bi bilo treba v nacionalno politiko vključiti tudi ozaveščanje o spolnem nasilju, povezanem s konflikti, in potrebah preživelih. V ta namen smo pred kratkim pripravili prevod [Kodeksa Murad](#) v slovenski jezik, da bi podprli delo vseh ustreznih državnih organov. Leta 2019 je Slovenija podprla Poziv k ukrepanju za zaščito pred nasiljem zaradi spola v izrednih razmerah. Mednarodnemu odboru Rdečega križa smo leta 2023 zagotovili četrto milijono evrov za njegovo delo na področju zaščite pred spolnim nasiljem v spopadih. Ali bo to pomagalo? Zagotovo nekoliko. Toda, ko vidim, kako se je posilstvo uporabljalo kot hibridna taktika v Srebrenici v Bosni in Hercegovini ter kako se uporablja danes v Ukrajini in Gazi, še zdaleč nisem prepričana, da bodo takšne grozljive vojne taktike izginile. Kljub temu moramo biti kljubovalne: nikoli ne smemo izgubiti upanja in moramo glasno opozarjati na zločine nad ženskami – in pri tem bi nam morali pomagati tudi moški.

Naj zaključim z mislijo, da so ženske sposobne in jim je treba zaupati delo mirovnih graditeljev, humanitarnih delavcev in zagovornikov človekovih pravic, začeni na osnovni ravni na konfliktnih in kriznih območjih. Pomembno prispevajo k obravnavi spolnega nasilja, povezanega s konflikti, tako da zagotavljajo storitve glede spolnosti in reproduktivnega zdravja ter psihosocialno podporo preživelim in prilagojeno podporo otrokom, ki so žrtve takšnega nasilja, ter zahtevajo pravico in prispevajo k trajnostnim mirovnim sporazumom. V Slovenski vojski je trenutno 17 odstotkov žensk, v državah članicah Nata pa v povprečju 13 odstotkov. Program Ženske, mir in varnost je del izobraževanja, usposabljanja, delovnih postopkov in usposabljanja za mednarodne operacije in misije naših oboroženih sil.

Center za usposabljanje za mirovne operacije v Sloveniji ponuja odlična usposabljanja, tudi na temo žensk, miru in varnosti. To usposabljanje lahko vsem bodočim pripadnikom mirovnih sil samo priporočam.

Zelo sem vesela, da sem lahko danes del tega pozitivnega vzdušja, saj se zavedam, da program Ženske, mir in varnost ponuja veliko priložnosti za odprto, iskreno in plodno razpravo. Veselim se zaključkov, ki bodo zagotovo pripomogli k nadaljnjemu delu na tej zelo pomembni temi.

Hvala.